

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
(معاونت حقوقی و امور مجلس)

شماره مسلسل: ۹۸۰۲۲۸

۱۳۹۸
۲۸ اردیبهشت

مجموعه تنقیحی

احکام قانونی مرتبط با

"ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران بارداری و شیردهی"

مشمول بر احکامی از قوانین:

- قانون تأمین اجتماعی
- قانون نحوه اجرای قانون مربوط به خدمت نیمه وقت بانوان
- قانون کار
- قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی
- ...

مرکز ملی تحقیقات حقوق سلامت

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شناسنامه گزارش تنقیحی

ایران، قوانین و احکام

مجموعه تنقیحی احکام قانونی مرتبط با "ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران بارداری و شیردهی"؛

کلید واژه‌ها: تغذیه با شیر مادر، حمایت از مادران، بارداری، شیردهی

گردآوری و تدوین: راضیه امانی و امید عبدالهیان

تنقیح: کارشناسان تنقیح مرکز ملی تحقیقات حقوق سلامت

نظارت: محسن نجفی خواه، فاطمه جعفری و علیرضا محفوظی

مجری: مرکز ملی تحقیقات حقوق سلامت

سفارش دهنده: معاونت بهداشت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

شماره مسلسل: ۹۸۰۲۲۸

فهرست

- ۱ از قانون مدنی مصوب ۱۳۰۷/۰۲/۱۸
- ۱ از قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴/۰۴/۰۳
- ۲ از قانون نحوه اجرای قانون مربوط به خدمت نیمه‌وقت بانوان مصوب دهم آذر ماه ۱۳۶۲ - مصوب ۱۳۶۴/۰۱/۱۸
- ۲ از قانون کار مصوب ۱۳۶۹/۰۸/۲۹
- ۳ از قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۷۰/۰۷/۲۱
- ۳ از قانون استخدامی وزارت اطلاعات مصوب ۱۳۷۴/۰۴/۲۵
- ۴ قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی مصوب ۱۳۷۴/۱۲/۲۲
- ۷ از قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم-تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵/۰۳/۰۲
- ۷ از قانون استخدام نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۲۰
- ۷ از قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۲۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی
- ۸ از قانون سقط درمانی مصوب ۱۳۸۴/۰۳/۱۰
- ۹ از قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱
- ۱۰ از قانون اصلاح قوانین تنظیم جمعیت و خانواده مصوب ۱۳۹۲/۰۳/۲۰
- ۱۰ از قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست مصوب ۱۳۹۲/۰۶/۳۱
- ۱۰ از قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲/ ۱۲/ ۴
- ۱۱ قانون کاهش ساعات کار بانوان شاغل دارای شرایط خاص مصوب ۱۳۹۵/۰۶/۰۲

پیوست ۱ ۱۳

- ۱۳ از سیاست‌های کلی جمعیت مصوب مقام معظم رهبری مصوب ۱۳۹۳/۰۲/۳۰

از قانون مدنی مصوب ۱۳۰۷/۰۲/۱۸

ماده ۱۱۷۶ - مادر مجبور نیست که بطفل خود شیر بدهد مگر در صورتی که تغذیه طفل به غیر شیر مادر ممکن نباشد.

از قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴/۰۴/۰۳

ماده ۲ - تعاریف: ...

۹ - غرامت دستمزد بوجوهی اطلاق می شود که در ایام بارداری بیماری و عدم توانایی موقت، اشتغال به کار و عدم دریافت مزد یا حقوق به حکم این قانون به جای مزد یا حقوق به بیمه شده پرداخت می شود.

...

ماده ۳ - تأمین اجتماعی موضوع این قانون شامل موارد زیر می باشد:

الف - حوادث و بیماری ها.

ب - بارداری.

ج - غرامت دستمزد.

د - از کارافتادگی.

هـ - بازنشستگی.

و - مرگ.

ماده ۶۷ - بیمه شده زن یا همسر بیمه شده مرد در صورتی که ظرف یک سال قبل از زایمان سابقه پرداخت حق بیمه شصت روز را داشته باشد می تواند به شرط عدم اشتغال به کار از کمک بارداری استفاده نماید. کمک بارداری دو سوم آخرین مزد یا حقوق بیمه شده طبق ماده ۶۳^۲ می باشد که حداکثر برای مدت دوازده هفته جمعاً قبل و بعد از زایمان بدون کسر سه روز اول پرداخت خواهد شد.

۱ - این قانون که مشتمل بر یک هزار و سیصد و سی و پنج ماده است در ده مرحله از تاریخ ۱۳۰۷/۰۲/۱۸ الی ۱۳۱۴/۰۸/۰۸ توسط مجلس شورای ملی (سابق) به تصویب رسیده است.

۲ - ماده ۶۳ قانون تأمین اجتماعی، مصوب ۱۳۵۴/۰۴/۰۳:

"ماده ۶۳ - در مورد بیماری ها یا حوادث آخرین مزد یا حقوق روزانه بیمه شده به منظور محاسبه غرامت دستمزد ایام بیماری عبارت است از جمع کل دریافتی بیمه شده که به مأخذ آن حق بیمه دریافت شده است در آخرین ۹۰ روز قبل از شروع بیماری تقسیم به روزهای کار و در مورد بیمه شدگانی که کارمزد دریافت می کنند آخرین مزد عبارت است از جمع کل دریافتی بیمه شده که به مأخذ آن حق بیمه دریافت شده است در آخرین ۹۰ روز قبل از شروع بیماری تقسیم بر نود مشروط بر اینکه غرامت دستمزد این مبلغ از غرامت دستمزدی که به حداقل مزد کارگر عادی تعلق می گیرد کمتر نباشد. در صورتی که بیمه شده دریافت کننده کارمزد ظرف سه ماه مذکور مدتی از غرامت دستمزد استفاده کرده باشد متوسط دستمزدی که مبنای محاسبه غرامت دستمزد مذکور قرار گرفته است به منزله دستمزد روزانه ایام بیماری تلقی و در محاسبه منظور خواهد شد."

ماده ۶۸ - بیمه شده زن یا همسر بیمه شده مرد در صورتی که در طول مدت یک سال قبل از وضع حمل حق بیمه شصت روز را پرداخته باشد از کمک‌ها و معاینه‌های طبی و معالجات قبل از زایمان و حین زایمان و بعد از وضع حمل استفاده خواهد کرد.

سازمان تأمین خدمات درمانی^۳ بنا به درخواست بیمه شده می‌تواند به جای کمک‌های مذکور مبلغی وجه نقد به بیمه شده پرداخت نماید، مبلغ مزبور در آیین‌نامه‌ای که از طرف هیأت مدیره تأمین خدمات درمانی تهیه و به تصویب شورای عالی سازمان می‌رسد تعیین خواهد شد.

ماده ۶۹ - در صورتی بیمه شده زن و یا همسر بیمه شده مرد به بیماری‌هایی مبتلا شود که شیردادن برای طفل او زیان‌آور باشد یا پس از زایمان فوت شود شیر مورد نیاز تا ۱۸ ماهگی تحویل خواهد شد.

از قانون نحوه اجرای قانون مربوط به خدمت نیمه‌وقت بانوان مصوب دهم آذر ماه ۱۳۶۲ - مصوب ۱۳۶۴/۰۱/۱۸

ماده ۹ - مدت استفاده از مرخصی استعلاجی و زایمان برای بانوان مشمول خدمت نیمه‌وقت مانند کارمندان تمام وقت خواهد بود و در آن مدت از لحاظ حقوق و مزایا تابع مقررات مربوط به خدمت نیمه‌وقت خواهند بود.

از قانون کار مصوب ۱۳۶۹/۰۸/۲۹

ماده ۷۶ - مرخصی بارداری و زایمان کارگران زن جمعاً ۹۰ روز است. حتی‌الامکان ۴۵ روز از این مرخصی باید پس از زایمان مورد استفاده قرار گیرد. برای زایمان توانمند ۱۴ روز به مدت مرخصی اضافه می‌شود.^۴

تبصره ۱ - پس از پایان مرخصی زایمان، کارگر زن به کار سابق خود بازمی‌گردد و این مدت با تأیید سازمان تأمین اجتماعی جز سوابق خدمت وی محسوب می‌شود.

تبصره ۲ - حقوق ایام مرخصی زایمان طبق مقررات قانون تأمین اجتماعی پرداخت خواهد شد.^۵

^۳ - به موجب قانون الزام سازمان تأمین اجتماعی به اجرای بندهای الف و ب ماده ۳ قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۶۸/۸/۲۱ از تاریخ تصویب قانون مذکور انجام تعهدات بندهای (الف) و (ب) ماده ۳ (الف - حوادث و بیماریها. ب - بارداری) قانون تأمین اجتماعی مصوب تیر ماه ۱۳۵۴ به‌عده سازمان تأمین اجتماعی خواهد بود. ماده مورد بحث نیز در ذیل فصل پنجم قانون تأمین اجتماعی با عنوان «حوادث و بیماری ها و بارداری» درج شده است. لذا متکفل اجرای آن، سازمان تأمین اجتماعی می‌باشد.

^۴ - همان‌طور که در زیرنویس‌های ماده (۳) قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی مصوب ۱۳۷۴ و تبصره‌های آن توضیح داده شده، در حال حاضر بر اساس قانون مزبور و قانون اصلاح قوانین تنظیم جمعیت و خانواده مصوب ۱۳۹۲/۰۳/۲۰ و نیز تصویب‌نامه شماره ۹۱/۹۲/۴۶۵۲۷ ه مورخ ۱۳۹۲/۰۴/۱۹ هیأت وزیران، مدت مرخصی زایمان زنان شاغل در بخش دولتی و غیردولتی برای زایمان‌های یک‌قلو و دوقلو، ۹ ماه و برای زایمان‌های سه‌قلو و بیشتر یک سال با استفاده از حقوق و فوق‌العاده‌های مربوط تعیین شده است. بنابراین ماده ۷۶ قانون کار از حیث طول مدت مرخصی زایمان به شرح فوق اصلاح شده است.

^۵ - در خصوص چگونگی حقوق ایام مرخصی زایمان موضوع تبصره (۲) ماده ۷۶ قانون کار، بند ۹ ماده ۲ و مواد ۶۷ و ۶۸ قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ (مندرج در صفحات قبل) را ملاحظه فرمایید.

ماده ۷۷ - در مواردی که به تشخیص پزشک سازمان تأمین اجتماعی، نوع کار برای کارگر باردار خطرناک یا سخت تشخیص داده شود، کارفرما تا پایان دوره بارداری وی، بدون کسر حق سعی کار مناسب‌تر و سبک‌تری به او ارجاع می‌نماید.

ماده ۷۸ - در کارگاه‌هایی که دارای کارگر زن هستند کارفرما مکلف است به مادران شیرده تا پایان دوسالگی کودک پس از هر سه ساعت، نیم ساعت فرصت شیردادن بدهد. این فرصت جز ساعات کار آنان محسوب می‌شود و همچنین کارفرما مکلف است متناسب با تعداد کودکان و با در نظر گرفتن گروه سنی آن‌ها مراکز مربوط به نگهداری کودکان (از قبیل شیرخوارگاه، مهدکودک و...) را ایجاد نماید.

تبصره - (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۴/۰۸) آئین‌نامه اجرایی، ضوابط تأسیس و اداره شیرخوارگاه و مهدکودک توسط سازمان بهزیستی کل کشور تهیه و پس از تصویب وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی^۶ به مرحله اجرا گذاشته می‌شود.^۷

از قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

مصوب ۱۳۷۰/۰۷/۲۱

ماده ۱۰۳ - مرخصی - وضع پرسنلی است که برابر مقررات مربوطه، در حال استفاده از مرخصی‌های زیر می‌باشند:

الف - ...

ب - مرخصی استعلاجی - پرسنلی که به علت بیمار قادر به خدمت نمی‌باشند با تجویز پزشک مسئول، علاوه بر مرخصی استحقاقی حداکثر تا چهار ماه در سال می‌توانند از این مرخصی استفاده نمایند. با پرسنل زن از نظر مرخصی دوران بارداری برابر با مشمولین قانون استخدام کشوری رفتار خواهد شد.

از قانون استخدامی وزارت اطلاعات مصوب ۱۳۷۴/۰۴/۲۵

ماده ۴۷ - مستخدمین وزارتخانه می‌توانند به یکی از اشکال زیر از مرخصی استفاده نمایند:

الف-...

ع- به موجب ماده واحده «قانون تشکیل دو وزارتخانه تعاون، کار و رفاه اجتماعی و صنعت، معدن و تجارت» مصوب ۱۳۹۰/۰۴/۰۸ از ادغام سه وزارتخانه تعاون، کار و امور اجتماعی و رفاه و تأمین اجتماعی، «وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی» تشکیل شده و کلیه وظایف و اختیاراتی که طبق قوانین بر عهده وزارتخانه‌ها و وزیران یاد شده بوده است، به وزارتخانه جدید و وزیران آنها منتقل گردیده است. همچنین به موجب تبصره ۳ ماده واحده قانون فوق‌الذکر^۸ در کلیه قوانین به جای وزارتخانه‌های یاد شده و وزیران آنها به ترتیب وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و وزارت صنعت، معدن و تجارت و وزیران آنها جایگزین می‌شود.^۹ به همین دلیل در متن تبصره فوق «وزیر کار و امور اجتماعی» به «وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی» اصلاح شده است.

۷- در اجرای این تبصره آیین‌نامه اجرایی مراکز نگهداری کودکان در ۱۶ ماده و ۱۳ تبصره توسط سازمان بهزیستی و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی تصویب و جهت اجراء ابلاغ شده است.

ب - مرخصی استعلاجی، مستخدمینی که به علت بیماری قادر به خدمت نیستند، با تجویز پزشک معتمد، حداکثر تا چهار ماه در سال می‌توانند از مرخصی استعلاجی با دریافت حقوق و مزایا استفاده نمایند. در مورد بیماری‌های صعب‌العلاج و مرخصی بیش از چهار ماه برابر قوانین استخدام کشوری عمل خواهد شد.

تبصره - مستخدمین زن از نظر مرخصی دوران زایمان، تابع ضوابط قانون استخدام کشوری خواهند بود.

قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی مصوب ۱۳۷۴/۱۲/۲۲

ماده ۱ - ورود هر نوع شیرخشک و غذاهای کمکی شیرخوار، باید با رعایت قانون مقررات صادرات و واردات کشور صورت گیرد و شیر خشک فقط از طریق داروخانه‌ها توزیع شود.

تبصره ۱ - (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۴/۰۸) وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مقررات مربوط به ورود انواع مجاز و مقدار مورد نیاز و جانشین شونده‌های شیر مادر (شیرخشک و غذاهای کمکی شیرخوار) را تهیه و اعلام نماید. وزارت صنعت، معدن و تجارت^۸ موظف به مراعات مقررات مزبور می‌باشد.

تبصره ۲ - موارد ضرورت تجویز پزشکی و همچنین نحوه عرضه و فروش در بازار مصرف و ارائه مستقیم و غیرمستقیم انواع شیر خشک و جانشین شونده‌ها در شبکه بهداشتی، درمانی کشور طبق ضوابطی خواهد بود که توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعیین و اعلام خواهد شد.

ماده ۲ - انتشار هر گونه جزوه، کتاب، نشریه و نظایر آن در مورد تغذیه شیرخواره با انواع شیرخشک و جانشین شونده‌های شیر مادر در کلیه موارد منوط به رعایت ضوابط و معیارهایی خواهد بود که توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعیین خواهد شد.

ماده ۳ - مرخصی زایمان تا سه (۳) فرزند^۹ برای مادرانی که فرزند خود را شیر می‌دهند در بخش‌های دولتی و غیردولتی شش (۶) ماه^{۱۰} می‌باشد.^{۱۱}

۸ - به موجب ماده واحده «قانون تشکیل دو وزارتخانه تعاون، کار و رفاه اجتماعی و صنعت، معدن و تجارت» (مصوب ۱۳۹۰/۰۴/۰۸) از ادغام دو وزارتخانه صنایع و معادن و بازرگانی، وزارت صنعت، معدن و تجارت تشکیل شده و کلیه وظایف و اختیاراتی که طبق قوانین بر عهده وزارتخانه‌ها و وزیران یاد شده بوده است به وزارتخانه جدید و وزیران آنها منتقل گردیده است. همچنین به موجب تبصره ۳ ماده واحده قانون فوق «در کلیه قوانین به جای وزارتخانه‌های یاد شده و وزیران آنها به ترتیب وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و وزارت صنعت، معدن و تجارت و وزیران آنها جایگزین می‌شود.» به همین دلیل «وزارت بازرگانی» در تبصره فوق به «وزارت صنعت، معدن و تجارت» اصلاح شده است.

۹ - محدودیت‌هایی که براساس تعداد فرزند برای والدین شاغل یا فرزندان آنان در قوانین مقرر شده مستند به ماده واحده قانون اصلاح قوانین تنظیم جمعیت و خانواده، مصوب ۱۳۹۲/۳/۲۰ نسخ شده بنابراین قید "تا سه فرزند" محذوف است.

۱۰ - الف) بر اساس ماده ۳ قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی مصوب ۱۳۷۴/۱۲/۲۲، مرخصی زایمان مادرانی که به فرزندان خود شیر می‌دهند ۴ ماه تعیین شده بود که این مدت به موجب مفاد قانون اصلاح ماده (۳) قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی مصوب ۱۳۸۶/۰۴/۰۶ به ۶ ماه افزایش یافت.

ب) در حال حاضر مستند به تبصره ۲ ماده واحده قانون اصلاح قوانین تنظیم جمعیت و خانواده، ۱۳۹۲/۳/۲۰، که طی آن به دولت اجازه داده شده مرخصی زایمان مادران را به نه ماه افزایش دهد، هیات وزیران با تصویب مصوبه شماره ۹۲۰۹۱۱/ت/۴۶۵۲۷ ه مورخ ۱۳۹۲/۰۴/۱۹ مدت ۶ ماه مذکور را برای زایمان‌های یک قلو و دوقلو در بخش دولتی و غیردولتی به ۹ ماه افزایش داده است. متن تصویب‌نامه مذکور به شرح زیر است:

تبصره ۱ - (اصلاحی ۱۳۸۶/۰۴/۰۶)^{۱۲} مادران شیرده بعد از شروع به کار مجدد در صورت ادامه شیردهی می‌توانند حداکثر تا ۲۴ ماهگی کودک روزانه یک ساعت از مرخصی بدون کسر از مرخصی استحقاقی استفاده کنند.

تبصره ۲ - امنیت شغلی مادران پس از پایان مرخصی زایمان و در حین شیردهی باید تأمین شود.

تبصره ۳ - (الحاقی ۱۳۸۰/۱۲/۲۲)^{۱۳} مرخصی زایمان برای وضع حمل‌های دوقلو، پنج ماه^{۱۴} و برای زایمان‌های سه‌قلو و بیشتر یک سال با استفاده از حقوق و فوق‌العاده‌های مربوط تعیین می‌شود.

ماده ۴ - دستگاه‌های دولتی و وابسته به دولت از جمله سازمان‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است و دیگر دستگاه‌هایی که به لحاظ مقررات خاص استخدامی مشمول قانون کار نیستند موظف به ایجاد تسهیلات مناسب برای تغذیه شیرخوارگان با شیر مادر در جوار محل کار کارکنان زن می‌باشند.

ماده ۵ - به‌منظور سیاست‌گذاری، نظارت و تعیین نحوه آن بر اجرای این قانون کمیته‌ای با عنوان کمیته سیاست‌گذاری و نظارت بر ترویج تغذیه با شیر مادر در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تشکیل می‌شود. اعضای این کمیته که با حکم وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به عضویت کمیته منصوب می‌شوند عبارت‌اند از:

الف - معاون امور بهداشتی وزارت بهداشت، درمان آموزش پزشکی.

ب - معاون امور دارو و درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

ج - رئیس سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران.

د - دو نفر از اعضاء کمیته کشوری ترویج تغذیه با شیر مادر.

ه - یک نفر پزشک متخصص زنان و زایمان.

و - یک نفر پزشک متخصص اطفال.

"۱ - مدت مرخصی زایمان (یک و دوقلو) زنان شاغل در بخش‌های دولتی و غیردولتی نه ماه تمام با پرداخت حقوق و فوق‌العاده‌های مربوط تعیین می‌شود. همسران افراد یاد شده نیز از دو هفته مرخصی اجباری (تشویقی) برخوردار می‌شوند.

۲ - مفاد این تصویب‌نامه به مادرانی که سن فرزند آنان به نه ماهگی نرسیده است تسری می‌یابد و مدت مرخصی آنان تا نه ماهگی نوزاد افزایش می‌یابد."

۱۱- درخصوص مرخصی زایمان دو رای به شماره دادنامه ۱۳۲۸ مورخ ۱۳۹۳/۰۸/۱۹ (با موضوع، نحوه پرداخت حقوق و مزایای ایام مرخصی زایمان) و دیگری به شماره دادنامه ۶۴ مورخ ۱۳۹۴/۰۲/۱۹ (با موضوع، صدور رأی ایجاد رویه درخصوص مرخصی زایمان از ۶ ماه به ۹ ماه) از هیات عمومی دیوان عدالت اداری صادر شده است.

۱۲ - در تبصره (۱) عبارت "حداکثر تا ۲۴ ماهگی" به‌موجب "قانون اصلاح ماده (۳) قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی"، مصوب ۱۳۸۶/۰۴/۰۶، جایگزین عبارت «حداکثر تا ۲۰ ماهگی» شده است.

۱۲- تبصره (۳) به‌موجب قانون الحاق تبصره ۳ به ماده ۳ قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی، مصوب ۱۳۸۰/۱۲/۲۲ الحاق شده است.

۱۳- تبصره (۳) به‌موجب قانون الحاق تبصره ۳ به ماده ۳ قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی، مصوب ۱۳۸۰/۱۲/۲۲ الحاق شده است.

۱۴ - پنج ماه مرخصی زایمان برای وضع حمل‌های دوقلو (همان‌طور که در قسمت "ب" زیرنویس دوم ماده ۳ توضیح داده شد) به ۹ ماه افزایش یافته است.

ز - یک نفر متخصص علوم تغذیه.

ح - یک نفر روحانی آشنا به مبانی اسلام که حداقل ۶ سال دوره خارج فقه و اصول را طی کرده باشند.

ط - یک نفر به نمایندگی از شورای فرهنگی - اجتماعی زنان شورای عالی انقلاب فرهنگی.

خدمات کمیته سیاست‌گذاری و نظارت بر ترویج تغذیه با شیر مادر افتخاری می‌باشد.

ماده ۶ - وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌تواند نسبت به تشکیل کمیته‌های ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی در استان‌ها اقدام نماید. کمیته‌های موضوع این ماده موظف خواهند بود نتایج اقدامات خود را به کمیته سیاست‌گذاری و نظارت بر ترویج تغذیه با شیر مادر در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی گزارش نمایند.

ماده ۷ - شرح وظایف و اختیارات کمیته‌های موضوع این قانون در حدود صلاحیت و شرایط اجرای تصمیمات آن‌ها و نحوه انتخاب و ترکیب اعضاء کمیته‌های استانی به‌موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که بنا به پیشنهاد وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.^{۱۵} در هر حال تصمیمات کمیته‌های موضوع مواد ۵ و ۶ در صورت تأیید وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا مقام مجاز از سوی وی قابل ابلاغ خواهد بود.

ماده ۸ - اعضاء کمیته‌های موضوع این قانون و مأمورین وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مجازند از مرکز ارائه‌دهنده خدمات بهداشتی و درمانی، داروخانه‌ها و سایر مؤسساتی که در ارتباط با تولید و توزیع جانشین شونده‌های شیر مادر فعالیت می‌کنند بازدید به عمل آورند. این‌گونه مؤسسات مکلف به همکاری می‌باشند.

ماده ۹ - متخلفین از اجرای این قانون، با رعایت مراتب و دفعات جرم، به تعزیر از قبیل نصب پارچه تخلف بر سردر داروخانه، تعطیل موقت آن، قطع موقت بعضی خدمات شهری یا جزای نقدی از یک تا صد میلیون ریال و در صورت تکرار جرم به حداکثر تعزیر و جزای نقدی در محاکم صالحه محکوم می‌گردند.

ماده ۱۰ - آیین‌نامه اجرایی این قانون ظرف دو ماه بنا به پیشنهاد وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.^{۱۶}

ماده ۱۱ - کلیه قوانین مغایر با این قانون لغو می‌گردد.

۱۵ - شرح وظایف و اختیارات کمیته‌های موضوع ماده ۷ در آیین‌نامه اجرایی قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی مصوب ۱۳۷۵/۰۹/۲۱ تعیین گردیده است.

۱۶ - آیین‌نامه اجرایی قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی در تاریخ ۱۳۷۵/۰۹/۲۱ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با شماره ۸۴۰۹/ت/۱۶۹۰۰ مورخ ۱۳۷۵/۰۹/۲۱ ابلاغ شده است.

از قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم-تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب

۱۳۷۵/۰۳/۰۲

ماده ۶۲۲ - هر کس عالماً عامداً به واسطه ضرب یا اذیت و آزار زن حامله، موجب سقط جنین وی شود، علاوه بر پرداخت دیه یا قصاص حسب مورد به حبس از یک تا سه سال محکوم خواهد شد.

ماده ۶۲۳ - هر کس به واسطه دادن ادویه یا وسایل دیگری موجب سقط جنین زن گردد به شش ماه تا یک سال حبس محکوم می‌شود و اگر عالماً و عامداً زن حامله‌ای را دلالت به استعمال ادویه یا وسایل دیگری نماید که جنین وی سقط گردد به حبس از سه تا شش ماه محکوم خواهد شد مگر این که ثابت شود این اقدام برای حفظ حیات مادر می‌باشد و در هر مورد حکم به پرداخت دیه مطابق مقررات مربوط داده خواهد شد.

ماده ۶۲۴ - اگر طبیب یا ماما یا داروفروش و اشخاصی که به‌عنوان طبابت یا مامایی یا جراحی یا داروفروشی اقدام می‌کنند وسایل سقط جنین فراهم سازند و یا مباشرت به اسقاط جنین نمایند به حبس از دو تا پنج سال محکوم خواهند شد و حکم به پرداخت دیه مطابق مقررات مربوط صورت خواهد پذیرفت.

از قانون استخدام نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران

مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۲۰

ماده ۱۱۰ - مرخصی - وضع کارکنانی است که به مدت معین و به‌طور مجاز، به یکی از صور زیر در محل خدمت حضور نداشته باشند:

الف-...

...

تبصره ۲ - مرخصی دوران بارداری و شیردهی کارکنان زن مطابق با مقررات استخدام کشوری خواهد بود.

از قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی

مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۲۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی^{۱۷}

ماده ۱ - در اجرای اصل بیست و نهم (۲۹) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و همچنین بندهای (۲) و (۴) اصل بیست و یکم (۲۱) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و در جهت ایجاد انسجام کلان سیاست‌های رفاهی که به‌منظور توسعه عدالت اجتماعی و حمایت از همه افراد کشور در برابر رویدادهای اجتماعی، اقتصادی، طبیعی و پیامدهای آن، نظام تأمین اجتماعی با رعایت شرایط و مفاد این قانون و از جمله برای امور ذیل برقرار می‌گردد:

الف-...

...

ح - حمایت از مادران به‌خصوص در دوران بارداری و حضانت فرزند.

...

تبصره ۱ - برخورداری از تأمین اجتماعی به‌نجوی که در این قانون می‌آید حق همه افراد کشور و تأمین آن، تکلیف دولت محسوب می‌شود.

تبصره ۲ - آثار و تبعات منفی احتمالی ناشی از اقدامات دولت، از جمله مصادیق رویدادهای اقتصادی و اجتماعی می‌باشند.

تبصره ۳ - شهروندان خارجی مقیم جمهوری اسلامی ایران نیز در چارچوب موازین اسلامی، مقوله نامه‌ها و قراردادهای بین‌المللی مصوب و با رعایت شرط عمل متقابل، از حمایت‌های مربوط به‌نظام جامع تأمین اجتماعی برخوردار خواهند بود.

ماده ۴ - اهداف و وظایف حوزه حمایتی و توانبخشی به شرح زیر می‌باشد:

الف - ...

...

ط - حمایت از مادران به‌خصوص در دوران بارداری و حضانت فرزند.

...

از قانون سقط درمانی مصوب ۱۳۸۴/۰۳/۱۰

ماده واحد - سقط درمانی با تشخیص قطعی سه پزشک متخصص و تأیید پزشکی قانونی مبنی بر بیماری جنین که به علت عقب‌افتادگی یا ناقص‌الخلقه بودن موجب حرج مادر است و یا بیماری مادر که با تهدید جانی مادر توأم باشد قبل از ولوج روح (چهار ماه) با رضایت زن مجاز می‌باشد و مجازات و مسؤولیتی متوجه پزشک مباشر نخواهد بود.

متخلفین از اجرای مفاد این قانون به مجازات‌های مقرر در قانون مجازات اسلامی^{۱۸} محکوم خواهند شد.

۱۸- در خصوص این مجازات‌ها، مواد ۶۲۲ و ۶۲۳ و ۶۲۴ و ۷۱۵ از کتاب پنجم (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵/۰۳/۰۲ و مواد ۵۵۵ و ۷۱۶، تبصره ماده ۷۱۸ و نیز مواد ۷۱۹ و ۷۲۰ و ۷۲۱ از کتاب چهارم قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱ قابل ملاحظه است:

الف - از قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵/۰۳/۰۲

- مواد ۶۲۲ و ۶۲۳ و ۶۲۴ را در صفحات قبل همین مجموعه ملاحظه فرمایید.

ماده ۴۳۷ - زن حامله، که محکوم به قصاص نفس است، نباید پیش از وضع حمل قصاص شود. اگر پس از وضع حمل نیز بیم تلف طفل باشد، تا زمانی که حیات طفل محفوظ بماند، قصاص به تأخیر می‌افتد.

ماده ۴۴۳ - اگر زن حامله، محکوم به قصاص عضو باشد و در اجرای قصاص، پیش یا پس از وضع حمل، بیم تلف یا آسیب بر طفل باشد، قصاص تا زمانی که بیم مذکور بر طرف شود به تأخیر می‌افتد.

ماده ۷۱۷ - هرگاه در اثر جنایت وارده بر مادر، جنین از بین برود، علاوه بر دیه یا آرش جنایت بر مادر، دیه جنین نیز در هر مرحله‌ای از رشد که باشد پرداخت می‌شود.

ماده ۷۱۸ - هرگاه زنی جنین خود را، در هر مرحله‌ای که باشد، به عمد، شبه عمد یا خطاء از بین ببرد، دیه جنین، حسب مورد توسط مرتکب یا عاقله او پرداخت می‌شود.

تبصره - هرگاه جنینی که بقای آن برای مادر خطر جانی دارد به‌منظور حفظ نفس مادر سقط شود، دیه ثابت نمی‌شود.

ماده ۷۱۹ - هرگاه چند جنین در یک رحم باشند سقط هریک از آن‌ها، دیه جداگانه دارد.

ماده ۷۱۵: هرگاه یکی از جهات مذکور در ماده (۷۱۴) موجب مرض جسمی یا دماغی که غیرقابل علاج باشد و یا از بین رفتن یکی از حواس یا از کار افتادن عضوی از اعضاء بدن که یکی از وظایف ضروری زندگی انسان را انجام می‌دهد یا تغییر شکل دائمی عضو یا صورت شخص یا سقط جنین شود مرتکب به حبس از دو ماه تا یک سال و به پرداخت دیه در صورت مطالبه از ناحیه مصدوم محکوم می‌شود.

ب- از قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱:

ماده ۵۵۵ - هرگاه رفتار مرتکب و فوت مجنی علیه هر دو در ماه‌های حرام «محرم، رجب، ذی‌القعدة و ذی‌الحجه» یا در محدوده حرم مکه، واقع شود خواه جنایت عمدی خواه غیرعمدی باشد، علاوه بر دیه نفس، یک سوم دیه نیز افزوده می‌گردد. سایر مکان‌ها و زمان‌های مقدس و متبرک مشمول حکم تغلیظ دیه نیست.

تبصره - معیار شروع و پایان ماه‌های حرام، مغرب شرعی است مانند ماه رجب که از مغرب شرعی آخرین روز ماه جمادی‌الثانی، شروع و با مغرب شرعی آخرین روز ماه رجب به پایان می‌رسد.

ماده ۵۵۶ - در حکم تغلیظ دیه فرقی میان بالغ و غیربالغ، زن و مرد و مسلمان و غیرمسلمان نیست. سقط جنین نیز پس از پیدایش روح، مشمول حکم تغلیظ است. تغلیظ دیه، در مواردی که عاقله یا بیت‌المال پرداخت کننده دیه باشد نیز جاری است. در قتل عمدی که به علت عدم امکان قصاص یا عدم جواز آن دیه پرداخت می‌شود نیز این حکم جاری است.

ماده ۷۱۶ - دیه سقط جنین به ترتیب ذیل است:

الف - نطفه‌ای که در رحم مستقر شده است، دو صدم دیه کامل

ب - علقه که در آن جنین به‌صورت خون بسته درمی‌آید، چهار صدم دیه کامل

پ - مضغه که در آن جنین به‌صورت توده گوشتی درمی‌آید، شش صدم دیه کامل

ت - عظام که در آن جنین به‌صورت استخوان درآمده لکن هنوز گوشت روییده نشده است، هشت صدم دیه کامل

ث - جنینی که گوشت و استخوان‌بندی آن تمام شده ولی روح در آن دمیده نشده است، یک دهم دیه کامل

ج - دیه جنینی که روح در آن دمیده شده است اگر پسر باشد، دیه کامل و اگر دختر باشد نصف آن و اگر مشتبّه باشد، سه چهارم دیه کامل

- مواد ۷۱۸ الی ۷۲۱ را در صفحات بعدی همین مجموعه ملاحظه فرمایید.

ماده ۷۲۱ - هرگاه در اثر جنایت و یا صدمه، چیزی از زن سقط شود که به تشخیص کارشناس مورد وثوق، منشأ انسان بودن آن ثابت نگردد، دیه و آرش ندارد لکن اگر در اثر آن، صدمه‌ای بر مادر وارد گردد، حسب مورد دیه یا آرش تعیین می‌شود.

از قانون اصلاح قوانین تنظیم جمعیت و خانواده

مصوب ۱۳۹۲/۰۳/۲۰

ماده واحده -...

تبصره ۱ -...

تبصره ۲ - به دولت اجازه داده می‌شود^{۱۹} مرخصی زایمان مادران را به نه ماه^{۲۰} افزایش دهد و همسر آنان نیز از دو هفته مرخصی اجباری (تشویقی) برخوردار شوند.

این قانون به مادرانی که سن فرزند آنان به نه ماهگی نرسیده است، تسری می‌یابد و مادر می‌تواند تا سن نه ماهگی نوزاد از مرخصی زایمان استفاده کند.

از قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست

مصوب ۱۳۹۲/۰۶/۳۱

ماده ۲۱ - شخصی که سرپرستی افراد تحت حمایت این قانون را بر عهده می‌گیرد از مزایای حمایتی حق اولاد و مرخصی دوره مراقبت برای کودکان زیر سه سال (معادل مرخصی دوره زایمان) بهره‌مند می‌باشد. کودک یا نوجوان تحت سرپرستی نیز از مجموعه مزایای بیمه و بیمه‌های تکمیلی وفق مقررات قانونی برخوردار خواهد شد.

از قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲/ ۱۲/ ۴

ماده ۵۰۱ - اجرای مجازات در موارد زیر به تشخیص و دستور قاضی اجرای احکام به تعویق می‌افتد:

الف - دوران بارداری

۱۹ - هیات وزیران با تصویب مصوبه شماره ۹۲۰۹۱۱/ت/۴۶۵۲۷ ه مورخ ۱۳۹۲/۰۴/۱۹ مدت مرخصی را برای زایمان‌های یک قلو و دوقلو در بخش دولتی و غیردولتی به ۹ ماه افزایش داده است. بندهای ۱ الی ۳ تصویب‌نامه مذکور مقرر می‌کند:

"۱ - مدت مرخصی زایمان (یک و دوقلو) زنان شاغل در بخش‌های دولتی و غیردولتی نه ماه تمام با پرداخت حقوق و فوق‌العاده‌های مربوط تعیین می‌شود. همسران افراد یاد شده نیز از دو هفته مرخصی اجباری (تشویقی) برخوردار می‌شوند.

۲ - مفاد این تصویب‌نامه به مادرانی که سن فرزند آنان به نه ماهگی نرسیده است تسری می‌یابد و مدت مرخصی آنان تا نه ماهگی نوزاد افزایش می‌یابد.

۳ - تاریخ اجرای این تصویب‌نامه از زمان لازم‌الاجرا شدن قانون اصلاح قوانین تنظیم جمعیت و خانواده - مصوب ۱۳۹۲ - تعیین می‌شود."

۲۰ - به موجب تبصره ۳ الحاقی ماده ۳ قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی مصوب ۱۳۷۴/۱۲/۲۲، مرخصی زایمان برای وضع حمل‌های سه قلو و بیشتر یک سال با استفاده از حقوق و فوق‌العاده‌های مربوط تعیین شده است.

ب - پس از زایمان حداکثر تا شش ماه

پ - دوران شیردهی حداکثر تا رسیدن طفل به سن دو سالگی

ت - اجرای مجازات شلاق در ایام حیض یا استحاضه

قانون کاهش ساعات کار بانوان شاغل دارای شرایط خاص

مصوب ۲۱/۰۶/۱۳۹۵

ماده واحد - ساعات کار هفتگی موظف به چهل و چهار ساعت کار در هفته هستند اما دارای معلولیت شدید یا فرزند زیر شش سال تمام یا همسر یا فرزند معلول شدید یا مبتلا بانوان شاغل اعم از رسمی، پیمانی و قراردادی که به بیماری صعب‌العلاج می‌باشند و یا زنان سرپرست خانوار شاغل در دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۲۲۲)^{۲۲} قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۵ و بخش غیردولتی اعم از مشمولان قانون کار و قانون تأمین اجتماعی بنا به درخواست متقاضی از دستگاه اجرایی مستخدم و تأیید سازمان بهزیستی کشور یا وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا دادگستری، سی‌وشش ساعت در هفته با دریافت حقوق و مزایای چهل و چهار ساعت تعیین می‌شود.

تبصره ۱ - تأیید میزان و شدت معلولیت توسط سازمان بهزیستی، بیماران صعب‌العلاج توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، فرزندان زیر شش سال با ارائه شناسنامه معتبر و زنان سرپرست خانوار با ارائه اسناد مثبت‌ه یا گواهی دادگاه معتبر خواهد بود.

^{۲۱} با توجه به ارتباط تبصره ۵ ماده واحد با سایر مواد، کل قانون درج شده است.

۲۲- ماده ۲۲۲ قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۵:

"ماده ۲۲۲- کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و نیز دستگاه‌های موضوع مواد (۲)، (۳)، (۴) و (۵) قانون محاسبات عمومی کشور در موارد مربوط، مشمول مقررات این قانون می‌باشند."

*ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶: دستگاه اجرایی: کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، مؤسسات یا نهادهای عمومی غیردولتی، شرکت‌های دولتی و کلیه دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر و یا تصریح نام است از قبیل شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی، دستگاه اجرایی نامیده می‌شوند.

*ماده ۲ قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶- وزارتخانه واحد سازمانی مشخصی است که به موجب قانون به این عنوان شناخته شده و یا بشود.

*ماده ۳ قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶- مؤسسه دولتی واحد سازمانی مشخصی است که به موجب قانون ایجاد و زیر نظر یکی از قوای سه‌گانه اداره می‌شود و عنوان وزارتخانه ندارد.

*ماده ۴ قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶- شرکت دولتی واحد سازمانی مشخصی است که با اجازه قانون به صورت شرکت ایجاد شود و یا به حکم قانون و یا دادگاه صالح ملی شده و یا صادره شده و به عنوان شرکت دولتی شناخته شده باشد و بیش از ۵۰ درصد سرمایه آن متعلق به دولت باشد. هر شرکت تجاری که از طریق سرمایه‌گذاری شرکت‌های دولتی ایجاد شود، مادام که بیش از پنجاه درصد سهام آن متعلق به شرکت‌های دولتی است، شرکت دولتی تلقی می‌شود.

*ماده ۵ قانون محاسبات عمومی مصوب ۱۳۶۶- مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی از نظر این قانون واحدهای سازمانی مشخصی هستند که با اجازه قانون به منظور انجام وظایف و خدماتی که جنبه عمومی دارد، تشکیل شده و یا می‌شود.

تبصره ۲ - زمان شروع و خاتمه کار در اجرای این قانون با توافق مشمولان و مسئولان مربوط آنان تعیین می‌گردد.

تبصره ۳ - کارفرمایان بخش غیردولتی از اعمال تخفیف پلکانی و یا تأمین بخشی از حق بیمه سهم کارفرما برخوردار می‌شوند.

تبصره ۴ - بانوانی که بر اساس سایر مقررات از امتیاز کاهش ساعت کار بهره‌مند هستند تا زمانی که از مقررات مزبور استفاده می‌کنند و یا دستگاه‌های تابع مقررات اداری و استخدامی خاص که امتیازات مشابه این قانون را دارند، از شمول این قانون مستثنی می‌باشند.

تبصره ۵ - در صورتی که مشمولان این قانون، همزمان شرایط استفاده از امتیاز آن و مرخصی ساعتی شیردهی را داشته باشند و یا همزمان دارای شرایط مختلف مصرح در این قانون باشند، حق انتخاب یکی از امتیازات پیش بینی شده را دارند.

تبصره ۶ - به منظور تأمین امنیت شغلی مشمولان این قانون در دوران استفاده از مزایای آن، دستگاه‌های اجرائی و کارفرمایان بخش غیردولتی مشمول این قانون نمی‌توانند به صرف استفاده بانوان از مزایای کاهش ساعات کار، آنان را اخراج کنند یا محل خدمت جغرافیایی آن‌ها را تغییر دهند. هرگونه اخراج، جابه‌جایی و استخدام جایگزین آنان ممنوع است.

تبصره ۷ - اعمال احکام این قانون، برای آن دسته از کارکنانی که پیش از تصویب این قانون در بخش غیردولتی به کار گرفته شده‌اند منوط به تأمین نظر کارفرما توسط دولت است.

پیوست ۱

از سیاست‌های کلی جمعیت مصوب مقام معظم رهبری

مصوب ۱۳۹۳/۰۲/۳۰

۱- ...

...

۳ - اختصاص تسهیلات مناسب برای مادران به‌ویژه در دوره بارداری و شیردهی و پوشش بیمه‌ای هزینه‌های زایمان و درمان ناباروری مردان و زنان و تقویت نهادها و مؤسسات حمایتی ذی‌ربط.

...

مجموعه حاضر به درخواست معاونت بهداشت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی گردآوری شده و احکام قانونی مربوط به "ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران بارداری و شیردهی" در آن درج شده است. با توجه به بررسی‌های کارشناسان تنقیح در طرح تنقیح قوانین حوزه سلامت، تمامی احکام گردآوری شده در این مجموعه، در حال حاضر معتبر و لازم‌الاجرا می‌باشند. هر جا که احکام درج شده نیازمند توضیح تنقیحی بوده‌اند، توضیحات مذکور ذیل هر ماده درج شده است.

مرکز ملی تحقیقات حقوق سلامت